

Združenje občin Slovenije – vprašanja političnim strankam pred državnozborskimi volitvami 2026

1. Število občin – res problem ali le priročna dimna zavesa?

Reforma lokalne samouprave je leta 1995 prinesla velike prednosti za manjše občine, ki so se začele hitreje razvijati, saj finančna sredstva niso bila več prioriteto namenjena razvoju sedeža nekdanjih skupnih občin.

Občine so garant razvoja na lokalnem nivoju in jih bomo podpirali s primernim financiranjem iz državnega proračuna. Biti morajo enakovreden razvojni partner, zato jim bomo v skladu z zakonom za vsako novo nalogo zagotovili dodatna finančna sredstva.

2. Centralizacija – Slovenija je med najbolj centraliziranimi državami v EU

Podpiramo avtonomijo občin, vključno z njihovo finančno avtonomijo, ki je ključnega pomena za učinkovito izvajanje njenih nalog. Centralizacijo države bomo učinkovito zmanjšali s selitvijo dela javnih služb, vključno z ministrstvi, iz Ljubljane v druge regije, da spodbudimo lokalni razvoj (t.i. delokacija) in skladen regionalni razvoj. Politiko bomo oblikovali od občin navzgor.

3. Partnerski dialog – ne le na papirju, ampak v praksi

Občine v postopkih sprejemanja zakonodaje, ki se nanaša na njihove pristojnosti, ne smejo biti (več) le formalni mnenjedajalci, temveč enakovredni partnerji že v fazi priprave osnutkov zakonodajnih predlogov. Lokalna samouprava je dnevno v stiku s potrebami občanov, zato je njihovo sodelovanje nujno, če želimo, da bo ta nivo učinkovito izvajal naloge.

Smo naklonjeni samostojnemu resorju za lokalno samoupravo.

4. Pokrajine – več kot 30 let čakamo na drugo raven samouprave

V Sloveniji nujno potrebujemo drugo raven lokalne samouprave. Na pokrajine bi prenesli upravne naloge iz državne pristojnosti, ki jih danes opravljajo upravne enote, in razvojne naloge. Javna poraba se zaradi tega ne sme povečati. Pokrajine morajo biti močan sogovornik državi, zato zagovarjamo manjše število močnih pokrajin.

Pripravljalna faza za dejansko uvedbo pokrajin bi lahko bila uvedba pilotnih pokrajin, ene v vzhodni in ene v zahodni kohezijski regiji. V fazi pilotnega projekta bi se ocenile možnosti in smiselnost prenosa nalog z državnega nivoja na pokrajinski, pa tudi z občinskega nivoja na pokrajinski nivo in z državnega nivoja na občinsko raven. Prav tako je smiselno v okviru pilotne pokrajine ugotavljati optimalno velikost pokrajine, kar bi kasneje lahko pripomoglo k lažji politični odločitvi glede števila pokrajin in pokrajinskih meja.

5. Razvojne razlike – majhne občine ne morejo več čakati

Pri izračunu novih kazalnikov razvitosti (določeni so bili z novelo Zakona o financiranju občin marca 2025) za leti 2026 in 2027 so bile izračunane nove vrednosti razvitosti občin, ki pa ne odražajo dejanskega stanja razvitosti. Te nesistemske rešitve država rešuje ad hoc, kar dolgoročno ne prinaša napredka, saj se isti kazalniki razvitosti uporabljajo tudi pri sofinanciranju investicij, ki niso razvojne narave, temveč so vezane

na izvajanje osnovnih zakonskih nalog občin. Zato je prenova sistema kazalnikov razvitosti občin nujna.

6. Financiranje občin, povprečnina – občine so uradno podfinancirane za skoraj 20%

Povprečnina za leti 2026 in 2027 v višini 835 evrov na prebivalca ne zadošča za kritje izvajanja vseh zakonsko določenih nalog občin. Eden od razlogov je tudi večja rast stroškov dela, obvezno izplačilo sicer predhodno nenačrtovanega zimskega regresa, zaradi česar bodo občine prisiljene iskati dodatne finančne vire, predvsem za investicije.

Pri sklepanju dogovora o višini povprečnine z reprezentativnimi združenji občin morata obe strani izhajati iz dejstva, da mora dogovorjena višina zagotavljati realizacijo zakonsko določenih nalog.

7. EU sredstva – zaradi slabe državne organizacije izgubljammo razvojne priložnosti

Na tem področju predlagamo uvedbo enotnega portala za objavo in prijavo evropskih projektov z enotnimi obrazci in čim večjo možnostjo poenostavitev za hitro procesiranje ter čim manj administrativno obremenjeno izvajanje po vzoru centraliziranih razpisov Evropske komisije. Vzpostaviti moramo celovit sistem za spremljanje in upravljanje sredstev EU, ki omogoča digitalno oddajanje vlog, spremljanje napredka in poročanje o rezultatih. To poenostavi postopke za upravičence in zmanjšuje administrativne ovire.

8. Kadrovska podhranjenost – občine ne morejo izvajati nalog brez sistemske podpore

Pomanjkanje strokovnega kadra je zaradi sprememb zakonodaje, ki zahtevajo zaposlitev ali pogodbeno sodelovanje strokovnjakov na posameznih področjih (prostorsko načrtovanje...) vedno večji problem predvsem v manjših občinah. Rešitev vidimo v ustanavljanju skupnih občinskih uprav ali skupnih strokovnih služb in seveda v poenostavitvah upravnih postopkov, ki predstavljajo največjo oviro za učinkovito poslovanje.